

Proiect de dezvoltare profesională continuă a cadrelor didactice din învățământul preșcolar și primar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate prin intermediul proiectelor de dezvoltare profesională continuă a cadrelor didactice
Proiect de dezvoltare profesională continuă a cadrelor didactice din învățământul preșcolar și primar în vederea promovării unor servicii educaționale de calitate prin intermediul proiectelor de dezvoltare profesională continuă a cadrelor didactice

3.2. Ghid de bune practici educaționale/ manageriale pentru asigurarea educației incluzive de calitate în școli defavorizate

ELABORAT ÎN CADRUL PROIECTULUI EduForm -
EDUCAȚIE incluzivă de calitate prin FORMARE
profesională continuă

Autori:

Claudia ROF

Adela Mihaela ȚĂRANU

2020

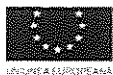
MINISTERUL
EDUCAȚIEI
ȘI CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI IALOMIȚA

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI CARAȘ-SEVERIN

CUPRINS

Cuvânt înainte.....	3
I. BUNE PRACTICI PRIVIND MANAGEMENTUL ȘCOLII DIN PERSPECTIVA INCLUZIUNII.....	4-62
1. ȘCOALA – INSTITUȚIE PENTRU FORMAREA CONTINUĂ DE CALITATE.....	4
1.1. Bune practici în dezvoltarea instituțională a școlilor incluzive.....	8
2. BUNE PRACTICI PRIVIND COLABORAREA EFICIENTĂ ȘCOALĂ-FAMILIE-COMUNITATE	9
2.1 Bune practici în promovarea parteneriatelor școală, familie, comunitate pentru facilitarea educației incluzive.....	16
2.2. Reguli de aur în dezvoltarea comunității incluzive	17
3. IMPORTANȚA COMUNICĂRII CU FAMILIA ÎN REUȘITA EDUCAȚIEI INCLUZIVE.....	18
4. STRATEGHIILE DE INTEGRARE A COPIILOR CU CERINȚE EDUCAȚIONALE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL DE MASĂ.....	23
4.1. Bune practici privind participarea elevilor la activități, pentru facilitarea educației incluzive.	28
5. STIMULAREA COMUNICĂRII LA COPII CU CERINȚE EDUCATIVE.....	30
5.1. Bune practici privind comunicarea accesibilizată și de calitate, pentru facilitarea educației incluzive.....	35
6.CURRICULUMUL ȘCOLAR ȘI ASPECTE ALE PROIECTĂRII CURRICULARE PENTRU COPII CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE	36
6.1. Bune practici privind colaborarea profesorilor pentru implementarea curriculum-ului incluziv în școli.	43
7. BUNE PRACTICI PRIVIND TRATAREA DIFERENȚIATĂ A ELEVILOR CU CES.....	45
7.1. Bune practici privind identificarea profilului elevilor și a punctelor lor forte pentru diferențierea predării.....	50
8.IMPORTANȚA EDUCAȚIEI NONFORMALE ÎN INCLUZIUNEA EDUCAȚIONALĂ A COPIILOR CU CERINȚE EDUCATIVE SPECIALE	52
9.EVALUAREA EDUCAȚIONALĂ ÎN CONTEXTUL INCLUZIUNII	57
II. FIȘE CONCEPTUALE	
II.1. Managementul inclusiv.....	63
II.2. Cultura incluzivă.....	64
II.3. Participarea incluzivă.....	65
II.4. Dezvoltarea autonomiei.....	66
II.5. Implicarea în învățare.....	67
II. 6. Acțiunile profesorului pentru starea de bine a elevilor.....	68
II.7. Starea de bine a elevilor	69
II.8. Colaborarea profesorilor.....	70
II.9. Diferențierea instruirii.....	71
II.10. Conversațiile colaborative.....	72
III.	
BIBLIOGRAFIE.....	73

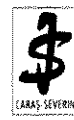
Expert bune practici, Prof. Claudia, iulie 2020

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NATIONALE

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI IALOMIȚA

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI CARAȘ-SEVERIN

CUVÂNT ÎNAINTE

Ghidul de bune practici educaționale/ manageriale pentru asigurarea educației incluzive de calitate în școli defavorizate este elaborat în cadrul proiectului *EduForm – educație incluzivă de calitate*, desfășurat în județele Ialomița și Caraș-Severin, proiect care are ca obiectiv general dezvoltarea competențelor profesionale și transversale ale personalului didactic și managerilor școlari la nivelul județelor implicate în proiect, creșterea motivației și a stabilității pe post a acestora, în vederea asigurării îmbunătățirii calității educației, a accesului echitabil la educație, a prevenirii și reducerii fenomenului de părăsire timpurie a școlii.

Efectul pozitiv generat prin atingerea obiectivului general al proiectului constă în “echiparea” cadrelor didactice și a managerilor școlari cu seturi de competențe specifice, necesare optimizării procesului educațional și managerial, astfel încât în școlile țintă să fie atrase/menținute cadre didactice calificate, care să asigure incluziunea școlară și sustenabilitatea intervențiilor de creștere a calității educației. Pe termen lung, eficacitatea intervențiilor asupra membrilor grupului țintă formați prin proiect se va regăsi la nivelul creșterii motivației cadrelor didactice, îmbunătățirii vizibile a rezultatelor elevilor, reducerii părăsirii timpurii a școlii și creării unei școli incluzive.

Prezentul ghid conține materialele puse la dispoziție de experții în bune practici din cele două județe partenere, prezentate și dezbătute în cadrul seminariilor de schimb de bune practici, participanții fiind în permanență antrenați și provocați să răspundă întrebărilor, să-și manifeste opiniile și interesele.

Ne dorim ca prin publicarea acestui ghid să oferim unui număr cât mai mare de cadre didactice încrederea să abordeze cu curaj și deschidere problematica educației incluzive.

LA ȘCOALA – INSTITUȚIE PENTRU FORMAREA CONTINUA DE CALITATE

Calitatea reprezintă nivelul de satisfacție pe care îl oferă eficacitatea ofertei educaționale din domeniul învățământului și formării profesionale, stabilit prin atingerea unor standarde cerute și a unor rezultate excelente care sunt solicitate și la care contribuie

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI IALOMIȚA

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI CARAȘ-SEVERIN

participanții la procesul de învățare și ceilalți factori interesați.

Controlul calității include activitățile operaționale desfășurate pentru îndeplinirea cerințelor de calitate prin reglementarea performanțelor. Este un proces de menținere a standardelor, și nu de creare a acestora.

Asigurarea calității educației este realizată printr-un ansamblu de acțiuni de dezvoltare a capacității instituționale de elaborare, planificare și implementare de programe de studiu, prin care se formează încrederea beneficiarilor că organizația furnizoare de educație satisface standardele de calitate. Asigurarea calității exprimă capacitatea unei organizații furnizoare de a oferi programe de educație, în conformitate cu standardele anunțate. Ea este astfel promovată încât să conducă la îmbunătățirea continuă a calității educației.

Metodologia asigurării calității în educație se bazează pe relațiile ce se stabilesc între următoarele componente:

- a) criterii;
- b) standarde și standarde de referință;
- c) indicatori de performanță;
- d) calificări.

Calitatea în educație este asigurată prin următoarele procese:

- a) planificarea și realizarea efectivă a rezultatelor așteptate ale învățării;
- b) monitorizarea rezultatelor;
- c) evaluarea internă a rezultatelor;
- d) evaluarea externă a rezultatelor;
- e) îmbunătățirea continuă a rezultatelor în educație.

Componentele și procesele de asigurare a calității și relațiile dintre ele se diferențiază în funcție de:

- a) nivelul de învățământ și, după caz, al calificării;
- b) tipul organizației furnizoare de educație;
- c) tipul de program de studii.

Privind școala din perspectivă sistemică, principala ei funcție este de a transforma "intrările" în "ieșirile" dorite.

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI IALOMIȚA

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI CARAȘ-SEVERIN

Întreaga structură este subordonată misiunii organizaționale, care este educația. Pentru aceasta managerul îndeplinește funcțiile manageriale în cadrul domeniilor funcționale prin care sunt atinse finalitățile organizaționale

Prin urmare, școala este o organizație în comunitate dar și o instituție care reprezintă o activitate socială structurată printr-un set de norme și modele de comportament socialmente recunoscute.

Școala este o organizație înalt diferențiată (pe niveluri și ani de studii, pe clase și grupe, pe tipuri de unități școlare) dar și înalt integrată – trecerea de la o structură organizațională la alta, fiind subiectul unor condiții foarte precise.

Pentru a realiza un “produs finit” de calitate, adică omul educat, este necesară o colaborare foarte strânsă între elementele organizaționale și, ca urmare trebuie foarte clar definite substructurile organizaționale, precum și rolul fiecăreia.

Membrii unei organizații care învață participă activ la învățare nu pentru că le este cerut de către autoritate sau li se impune din afară, ci pentru că doresc să exploreze situațiile enumerate de comun acord pe agenda grupului.

Școala încurajează, prin regulile și procedurile stabilite prin consens, prin responsabilitățile și rolurile liber asumate, prin procedurile și instrumentele de monitorizare și evaluare a procesului – un tip diferit de inteligență față de abordările educaționale tradiționale; în loc să se apeleze la recunoașterea cunoștințelor sau la manevrarea detaliilor, școala se focalizează pe capacitatea participanților de a învăța, de a înțelege situația – problemă cu care se confruntă.

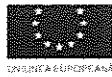
Majoritatea profesorilor și elevilor sunt interesați de învățarea unor informații utile și relevante și de exersarea unor deprinderi ca fiindu-le necesare.

Proiecte care asigură un învățământ de calitate

În domeniul educației se disting 3 tipuri de proiecte :

Proiectul educațional, cu activitate de interes general ce configurează orientările esențiale ale educației: concepția despre om, idealul educațional, valorile societății. El ține de politica educațională și se concretizează în programe de reformă sau de dezvoltare a sistemului educațional ca întreg.

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

Proiectul curricular, ca acțiune de configurare și anticipare a activităților și procesele educaționale concrete privind îndeosebi activitatea educatorilor și a educabililor precum și relațiile între aceștia.

Proiectul instituțional, ca instrument al politicii manageriale a directorului, centrat pe schimbare, pe inovarea și dezvoltarea școlii în plan structural și funcțional, fiind un instrument de coordonare a tuturor activităților din școală.

Comisia pentru evaluarea și asigurarea calității și ARACIP

La nivelul fiecărei organizații furnizoare de educație din România se înființează Comisia pentru evaluarea și asigurarea calității.

Organizația furnizoare de educație elaborează și adoptă propria strategie și propriul regulament de funcționare a Comisiei. Conducătorul organizației este direct responsabil de calitatea educației furnizate. Comisia pentru evaluarea și asigurarea calității este formată din 3-9 membri. Conducerea ei operativă este asigurată de conducătorul organizației sau de un coordonator desemnat de acesta. Componenta Comisiei pentru evaluarea și asigurarea calității în unitățile din învățământul preuniversitar cuprinde, în număr relativ egal:

- a) reprezentanți ai corpului profesoral;
- b) reprezentanți ai părinților, în cazul învățământului preșcolar, primar sau gimnazial sau ai elevilor, în cazul învățământului profesional, liceal și postliceal;
- c) reprezentanți ai consiliului local.

Obstacole ale asigurării calității în educație:

1. Obstacole teoretice ale asigurării calității în educație

- absența/insuficiența cunoștințelor/deprinderilor în domeniul managementul calității la persoanele implicate în asigurarea calității în educație;
- tehnicile și instrumentele managementului calității sunt de multe ori considerate a fi un scop în sine;
- concepția: “Calitatea se obține prin detectarea problemelor/neconformităților și corectarea/ soluționarea lor” și nu prin prevenirea apariției acestora.
- absența/insuficiența/inadecvarea obiectivelor, politicilor, strategiilor în domeniul calității, pe termen scurt, mediu și lung;

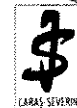
Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI IALOMIȚA

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI CĂRAȘ-SEVERIN

- încrederea excesivă în documentele sistemului calității în detrimentul deciziilor manageriale și acțiunilor regulate vizând asigurarea calității.

2. Obstacole culturale ale asigurării calității în educație

- mentalități, atitudini și comportamente contraproductive.
- instruire inexistentă/insuficientă/inadecvată a personalului universitar și preuniversitar implicat în managementul calității.
- perceperea asigurării și îmbunătățirii calității ca fiind o "datorie" exclusivă a personalului de execuție. Neimplicarea managerilor ai instituțiilor vizate.
- absența/insuficiența orientării client în abordarea asigurării calității.
- prioritatea acordată obiectivelor cantitative, în detrimentul celor calitative.
- comunicarea ineficace/ineficientă cu partenerii de interes.
- ignorarea reticenței și rezistenței la schimbare precum și a metodelor/tehnicilor de reducere a acestora.

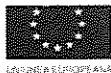
3. Obstacole materiale ale asigurării calității în educație

- absența/insuficiența/inadecvarea resurselor materiale alocate la nivel local și central asigurării calității în educație.
- absența/insuficiența resurselor financiare disponibile pentru investiții în echipamente de laborator, tehnologia informației și echipamente multimedia precum și în mentenanța acestor echipamente și în materialele consumabile aferente lor.
- absența/insuficiența/inadecvarea programelor și proiectelor de finanțare naționale, regionale și/ sau europene în asigurarea calității în educație.

Evoluția educației, a conceptelor și principiilor privind dezvoltarea continuă a acesteia, a cunoscut o istorie sinuoasă, în anumite perioade fiind evidențiate tendințe specifice în abordare.

Ultimele decenii în istoria educației sunt puternic marcate de promovarea conceptului educației incluzive (EI) drept fundament important pentru asigurarea egalității de șanse pentru toți copiii. Conceptul de EI a luat naștere ca răspuns la abordările tradiționale și perimate, conform cărora anumite categorii de copii au fost excluși din școlile de masă din motivul dizabilității, dificultăților/problemelor de învățare, vulnerabilității familiei sau din alte motive și plasați în instituții rezidențiale de tip internat. Cercetările existente la nivel mondial furnizează suficiente dovezi privind influențele nefaste ale instituționalizării asupra

Expert Inove practica, Prof. Claude, iulie 2020

dezvoltării copiilor. Astfel, se constată că cea mai vulnerabilă categorie de copii sunt cei cu dizabilități, care sunt mai predispuși diferitor forme de neglijare, abuz și violență.

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

1.1 Bune practici în dezvoltarea instituțională a școlilor incluzive- Fișă de idei -

Este important ca:

1. Valorile diversității și incluziunii să fie evidente în documentele ce abordează misiunea școlii.
2. Eforturile de dezvoltare instituțională să aibă vedere atât dimensiunile de reformă a educației generale și speciale cât și creația unui mediu al comunității care învață.
3. Personalul școlii și familiile să fie instruiți în abordarea problemelor legate de schimbarea rolurilor lor și alte considerente adaptative legate de implementarea educației incluzive.
4. Directorii să accepte și să promoveze schimbarea ca proces normal și pozitiv care duce la o creștere continuă.
5. Istoria și cultura persoanelor cu dizabilități să fie recunoscute ca o parte importantă a diversității în cadrul curriculumu-lui educațional și a experiențelor formative școlare.
6. Factorii de decizie ai educației generale și speciale să promoveze valorile și beneficiile educației incluzive în timpul întâlnirilor, planurilor de dezvoltare instituțională sau rapoartelor anuale, site-uri web etc.
7. Echipele de management din școli și județe să se întâlnească în mod regulat cu alți specialiști, inclusiv părinți / tutori, elevi cu și fără dizabilități.
8. Membrii personalului să lucreze în echipe pentru a aduna și analiza informații și a lua decizii cu privire la practica lor educațională.
9. Procesul decizional să fie astfel structurat încât impactul asupra rezultatelor elevilor este cel mai important determinant al schimbărilor în curriculum, instruire și evaluare.

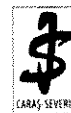
Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NATIONALE

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI IALOMIȚA

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI CARAȘ-SEVERIN

10. Sprijinul permanent să fie oferit tuturor membrilor personalului și echipelor pentru a-și perfecționa competențele de utilizare a datelor în luarea deciziilor care afectează elevii și planurile educaționale individuale.

11. Școlile / inspectoratele să folosească sistemul de gestionare a datelor și informațiilor pentru luarea deciziilor de îmbunătățire a rezultatelor elevilor, inclusiv a elevilor cu CES.

REȚINEM!

Odată cu propria schimbare, începem să schimbăm cultura școlii și a comunității. Nu există un profesor de educație incluzivă sau o școală incluzivă, ci o comunitate incluzivă!

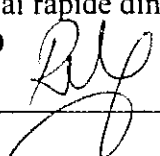
2. BUNE PRACTICI PRIVIND COLABORAREA EFICIENTĂ ȘCOALA-FAMILIE-COMUNITATE

O bună colaborare între școală și familie are efecte pozitive asupra evoluției școlare a elevilor. Când școala, familia și comunitatea încep să colaboreze, elevii primesc cu adevărat suportul necesar pentru a avea succes în școală și în viață. Studiile au arătat că dezvoltarea și implementarea unor astfel de parteneriate îmbunătățesc:

- prezența la școală a elevilor
- performanța școlară a acestora
- relația familie-școală
- sprijinul din partea comunității de care școala are nevoie

În modelul tradițional, relațiile familiei cu școala sunt aproape inexistente sau au un caracter informal, ocazional. În condițiile școlii incluzive, părinții participă direct la viața școlii și pot influența anumite decizii care privesc procesul educațional. Absența sau indiferența părinților în ceea ce privește problemele educaționale ale copilului vine în opoziție cu ideea de integrare sau incluziune. În acest sens, apar o serie de dificultăți cauzate de atitudinea de reținere sau neîncredere a părinților care rezultă din reprezentări/mentalități eronate cu privire la viața și evoluția școlară a unui copil cu cerințe educative speciale. Având în vedere perspectiva învățământului de tip incluziv, părinții au dreptul să-și exprime propria viziune asupra modului de funcționare a școlii și să participe concret la influențarea actului managerial din școală. De asemenea, familiile copiilor cu cerințe educative speciale au obligația să se implice în activitățile extrașcolare ale copiilor și să dea dovadă de răbdare și înțelegere față de schimbările mai lente sau mai rapide din viața copiilor lor.

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

Pentru o mai eficientă susținere a școlii incluzive din partea familiilor, membrii acestora trebuie să satisfacă un minimum de cerințe:

- să participe activ la toate activitățile școlii și să de implice în promovarea practicilor de integrare școlară a copiilor cu cerințe speciale la toate nivelurile vieții sociale.
- să fie modele de acțiune și comportament în acceptarea și susținerea integrării persoanelor cu cerințe speciale din comunitățile lor.
- să sprijine profesorii în alegerea unor strategii realiste u privire la evoluția și formarea copiilor în școală și în afara ei .
- să fie parteneri sinceri de dialog și să accepte fără rezerve colaborarea cu echipa de specialiști care se ocupă de educarea și recuperarea copiilor lor, urmărind împreună progresul înregistrat de copil în diverse situații de viață.
- să colaboreze cu alți părinți în grupurile de suport ale părinților și să împărtășească și altora experiențele personale cu propriii copii la activitățile desfășurate în mijlocul familiei.
- să fie convinși de avantajele oferite de școala incluzivă copiilor cu cerințe speciale și să accepte fără resentimente eventualele limite impuse de gradul și complexitatea deficiențelor acestora .

Familia e cea care află prima de eventualele deficiențe, dificultăți care afectează viața, sănătatea, educația propriului copil. Din moment ce ea este informată de persoane precum medic, cadre didactice, consilier școlar, în legătură cu problemele copilului, ea este cea care trebuie să realizeze o serie de acțiuni în vederea clarificării situației. În acest sens, familia poate recurge la un control de specialitate și, pe baza rezultatelor, se poate adresa Serviciului de Evaluare și Orientare Școlară și Profesională (SEOSP) din cadrul Centrului Județean de Resurse și Asistență Educațională (CJRAE). Aceasta ar fi ordinea logică și firească de abordare responsabilă a situației propriului copil:

1. părintele remarcă faptul că elevul are dificultăți la școală prin observație personală sau este anunțat de învățător/diriginte/ psiholog
2. părintele stabilește împreună cu învățătorul/profesorul/ psihologul/directorul școlii oportunitatea de școlarizare care ar fi: curriculum adaptat cu profesor de sprijin sau învățământ special.

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

3. Părintele merge la Serviciul de Evaluare și Orientare Școlară și Profesională din cadrul Centrului Județean de Resurse și Asistență Educațională, unde primește o listă cu actele necesare pentru întocmirea dosarului.

În funcție de:

- gradul dizabilității,
- recomandarea comisiei, dar și de
- posibilitățile reale ale părintelui de a a-și duce copilul într-o anumită școală,

există variantele:

A. Să meargă la școli speciale pentru copii cu tipul specific de dizabilitate sau centre școlare pentru educație incluzivă (deficiență mintală, deficienți de auz, deficienți de vedere). În funcție de oferta școlii speciale, elevii pot beneficia și de regim de internat.

B. Să meargă la școli de masă, din cartier, aproape de casă, dar având acest certificat de copil cu CES care îi ajută să aibă profesor de sprijin și curriculum adaptat pentru copiii cu dificultăți de învățare integrați în învățământul de masă.

C. Să fie școlarizat la domiciliu, dacă nu se poate deplasa sau are probleme foarte mari de sănătate

D. Să facă ore la spital pe durata spitalizării.

CE POSIBILITĂȚI ARE COPILUL CU CES?

- Pot fi instruiți într-o unitate de învățământ specializată, fiecare elev fiind instruit potrivit capacităților lui
- Materiile pe care le fac și numărul de ore sunt adaptate problemelor pe care le are fiecare (Curriculum adaptat)
- Elevii sunt instruiți pe baza unui Plan de intervenție personalizat (adică un plan în care se spune ce poate face elevul, cum poate face, în cât timp, care sunt prioritățile lui, ce rol are fiecare specialist, prin ce metode se face învățare)
- Se face consilierea părinților de către personal specializat; părinții intră în contact cu alți părinți care au probleme asemănătoare cu ale lor
- Elevii primesc gratuit masa de prânz în cadrul școlii
- Beneficiază de transport gratuit cu microbuzul școlii

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

- Implicarea mai consistentă a familiei în supraveghere și educație
- A doua șansa pentru copiii care altfel ar fi abandonat școala
- Creșterea încrederii în forțele proprii - Servicii de specialitate: în unitățile de învățământ special participă la mai multe ore de terapie specifică, beneficiază de mai mult sprijin: logoped, psiholog, psihopedagog
- Elevii sunt ajutați să se integreze în colectiv, au posibilitatea să relaționeze cu alți copii din școala specială
- Elevul este ajutat și îndrumat să își aleagă o profesie în concordanță cu posibilitățile lui
- Elevii beneficiază de intervenție timpurie - Au locuri rezervate la licee profesionale, fără examen
- Copilul e fericit fiind între copii asemănători cu el

Școala și toate cadrele didactice trebuie să creeze un mediu primitor pentru implicarea familiei în recuperarea, adaptarea și integrarea propriului copil cu cerințe speciale, prin:

- solicitarea tuturor familiilor cu copii care prezintă cerințe educaționale speciale să participe la aplicarea programului educațional și terapeutic propus;
- recunoașterea cerințelor și drepturilor familiilor de a alege dacă, în ce măsură, cum și când pot participa la cât mai multe activități terapeutice, pentru continuarea lor acasă;
- includerea familiilor, în mod obișnuit și consecvent, în schimbul de informații despre copil;
- identificarea resurselor din cadrul programului educațional și recuperator-terapeutic al elevilor cu cerințe speciale prin care se pot sprijini activitățile părinților;
- anunțarea familiei în legătură cu activitățile propuse în programul recuperator-terapeutic și completarea lui la solicitările părinților;
- informarea familiilor despre schimbările survenite în cadrul programului;
- acceptarea feedback-ului primit de la familie ca informații utile în ameliorarea programelor destinate educării și recuperării elevilor cu CES.

Parteneriatele școală – familie vin în sprijinul îmbunătățirii comunicării dintre părinți și profesori. Ele se evidențiază în activități comune, participarea părinților la diferite cursuri în care se explică acestora ce înseamnă o regulă în familie, ce înseamnă o pedeapsă când nu au fost respectate regulile și ce înseamnă o laudă.

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

În lucrarea „*Consilierea și educația părinților*”, Ecaterina Adina Vrășmaș arăta că în calitatea de „instituție inițială de formare și educație a copilului, familia se găsește de multe ori în contradicție cu școala și chiar cu comunitatea socială sau profesională. Ca unitate/cuplu de adulți, ea trăiește astăzi drama complexității situațiilor economice, culturale și relaționale din epoca noastră. Ca grup de adulți care construiesc împreună valori sociale, tradiții și propria cultură, familia simte prima apăsarea problemelor legate de recesiunea economică, de criza culturii și de dificultățile de comunicare interumană din ultimii ani.”

Parteneriatul școală-familie primește noi valențe în perioada actuală. Scopul fundamental al acestei colaborări este integrarea deplină a școlii în comunitate. În lucrarea „*Management educațional pentru directorii unităților de învățământ*”, Mariana Dragomir precizează faptul că, în relația cu școala, părintele parcurge 7 pași:

- 1) *părinte care „învață”*: – părintele se informează asupra modului de conducere și organizare a procesului instructiv educativ;
- 2) *părinte care „ajută”*: - părintele sprijină școala în realizarea unor activități extracurriculare;
- 3) *părintele ca suport al imaginii pozitive despre școală*: – părintele înțelege importanța școlii în formarea copilului său și are o atitudine pozitivă față de școală;
- 4) *părintele ca sursă de informație complementară*: - furnizează dirigintelui sau profesorilor informații despre comportamentul în familie a copilului, despre problemele de sănătate și afective ale acestuia;
- 5) *părintele ca sursă educațională*: - contribuie la educația civică, patriotică a propriului copil - îl ajută și îl sprijină în activitatea zilnică de acumularea unor cunoștințe;
- 6) *părintele ca profesor*: – oferă cadre de referință pentru raportarea valorică a copiilor săi;
- 7) *părintele ca inițiator al schimbărilor din școală*: - părintele are dreptul și chiar obligația să solicite adaptarea școlii la cerințele societății actuale - părintele poate să propună unele schimbări care să contribuie la dezvoltarea individuală sau colectivă a copilului.

Astfel, școala trebuie să colaboreze cu familia :

- în domeniul învățării elevului ;
- în domeniul comportamentului ;
- în domeniul dezvoltării fizice ;
- în domeniul dezvoltării intelectuale, morale și estetice ;
- **Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020**

- în domeniul deprinderilor și priceperilor de muncă, deprinderilor igienico – sanitare;
- în domeniul activităților libere, angajării copilului în diferite domenii de activitate în afara clasei și a școlii.

Rolul familiei este foarte important în dezvoltarea copilului, din următoarele puncte de vedere: *fizic, intelectual, moral, estetic*. Relația școală-familie se poate îmbunătăți printr-un parteneriat adevărat între școală și familie. Acest parteneriat urmărește să atingă următoarele obiective :

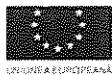
- realizarea unei comunicări optime între părinți și cadru didactic;
- înlăturarea factorilor perturbatori în cadrul comunicării școală – familie ;
- creșterea gradului de implicare a părinților în toate activitățile școlare și extrașcolare ;
- schimbarea mentalității neadecvate a unor părinți față de școală ;
- cunoașterea de către părinți a posibilităților și nevoilor psiho-fizice ale copiilor ;
- învățarea unor deprinderi și tehnici de muncă intelectuală sub formă de activități comune : elevi-părinți-profesori;

Numai implicând toți factorii educaționali în formarea personalității umane vom reuși să atingem toate aceste obiective. Un parteneriat eficient școală – familie este dorința oricărui cadru didactic . În fiecare an, se încheie astfel de parteneriate eficiente cu părinții elevilor, bazate pe principii de comunicare și colaborare. O formă eficientă de întărire a colaborării dintre școală și familie o constituie parteneriatele.

Expresia *parteneriat* cu familia nu înseamnă doar o altă denumire a unei relații mai vechi în care familia era informată periodic ori la cerere, asupra evoluției copilului în activitatea școlară. Este vorba de o schimbare de statut a familiei în raport cu școala. Familiei îi revin acum mai multe drepturi, dar și sarcini sporite. Schimbările în plan socio-economic exprimă necesitatea reală a colaborării între școală și familie atât în rezolvarea unor sarcini de susținere materială, precum și în cooperarea în alegerea programelor de instruire și educare (curriculum la decizia școlii), pentru cunoașterea personalității copiilor, pentru orientarea școlară și profesională.

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

Dacă se va reuși atragerea părinților într-o colaborare eficientă, într-un parteneriat, se vor îmbunătăți astfel relațiile ce se stabilesc între școală și familiile elevilor, iar realizarea acestui obiectiv va avea un impact pozitiv asupra formării de caractere, personalități și valori viitoare. Activitățile desfășurate în parteneriat facilitează înlăturarea barierelor de comunicare dintre participanți, clarifică unele probleme ivite la nivelul grupului de elevi, îndeamnă la autocunoaștere, la autodepășire, la găsirea acelei soluții care să conducă la realizarea obiectivelor propuse.

În fiecare unitate școlară trebuie să existe un grup de legătură școală-familie (comitetul de părinți, consiliul școlii), care să lucreze pentru crearea unei punți de legătură între familie și sistemul de învățământ.

În cadrul parteneriatelor școală-familie, toți factorii implicați își împart responsabilitățile. Ele includ profesori, părinți, elevi, angajează, ghidează, energizează și motivează elevii în vederea obținerii succesului.

Colaborarea școlii cu familia trebuie să se axeze în mod firesc pe calitatea educației: obiective superioare, căi și mijloace superioare. Forme concrete de colaborare cu părinții în cadrul parteneriatului, care au dat rezultate în activitatea desfășurată la catedră, sunt :

- a) ședințe și lectorate cu părinții
- b) consultațiile individuale
- b) activități extrașcolare
- c) lecții demonstrative pe teme educative
- d) consiliere psihopedagogică
- e) serbările școlare
- f) activități desfășurate în săptămâna **ȘCOALA ALTFEL**
- g) colaborarea cu alți parteneri educativi ;

Implicându-i pe părinți și stabilindu-le responsabilități în acțiunea comună de educare a propriilor copii, de supraveghere și control al acestora, de participare la activitățile educative comune, aceștia vor fi motivați, iar rezultatul îmbucurător.

2.1 Bune practici în promovarea parteneriatelor școală, familie, comunitate pentru facilitarea educației incluzive

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
ȘI CERCETĂRII
NAȚIONALE

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI IALOMIȚA

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI CARAȘ-SEVERIN

Este important:

1. Prioritățile familiei să se reflecte în obiectivele anuale ale programului individualizat de instruire al elevilor .
2. Familiile să recunoască pozitiv eforturile educatorilor și reciproc, educatorii recunosc pozitiv eforturile familiilor, în interesul copiilor.
3. Familiile să beneficieze de informații și resurse pentru a-și construi propriile abilități de a gestiona educația copiilor lor.
4. Familiile să participe la întâlniri de gestionare a cazurilor sau la întâlniri de planificare a curriculum-ului în mod regulat și în zile, ore și locații convenabile.
5. Familiile să beneficieze de informații și servicii în comunitate care sprijină funcționarea sa sănătoasă.
6. Personalul școlii să utilizeze în mod activ și responsabil resursele comunitare, pentru a promova învățarea dincolo de zidurile școlii și pentru a facilita sprijinul tuturor elevilor.
7. Elevii cu dizabilități să aibă acces la oportunitățile de învățare create la nivel comunitar, în aceeași măsură ca elevii fără dizabilități.
8. Atunci când este necesar, furnizorii specializați de asistență medicală să fie cooptați ca membri activi în echipele educaționale (ca angajați sau ca voluntari).
9. ONG-urile să fie în mod obișnuit invitate să contribuie cu expertiză specializată pentru a sprijini învățarea elevilor.
10. Membrii comunității să fie invitați în mod curent să participe în comunitatea școlară ca mentori, voluntari sau ca experți în domeniul lor de cunoaștere.

Odată cu propria schimbare în sensul incluziunii, începem să schimbăm cultura

școlii și a comunității.

2.2. Reguli de aur în dezvoltarea comunității incluzive:

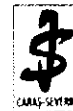
Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI IALOMIȚA

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI CĂRAȘ-SEVERIN

- Nevoile și prioritățile familiei sunt luate în considerare în definirea obiectivelor anuale ale programului individualizat de instruire al elevului .
- Eforturile educatorilor și ale familiilor în plan educațional sunt abordate cu respect reciproc, în interesul copiilor.
- Familiile sunt informate și li se oferă resurse pentru a-și construi propriile abilități de a gestiona educația copiilor lor.
- Familiile participă la întâlniri de gestionare a cazurilor în mod regulat și în zile, ore și locații convenabile pentru acestea.
- Familiile beneficiază de servicii în comunitate pentru sprijinul funcționării sale.
- Școalapromovează învățarea dincolo de zidurile ei pentru a facilita sprijinul tuturor elevilor și în comunitate.
- Elevii cu CES au acces la oportunitățile de învățare create la nivelul comunității.
- La nevoie, furnizorii specializați de asistență medicală/ terapeutică sunt cooptați ca membri activi în echipele educaționale (ca angajați sau ca voluntari).
- ONG-urile sunt în mod obișnuit invitate să contribuie cu expertiză specializată pentru a sprijini învățarea elevilor.
- Membrii comunității sunt invitați în mod curent să participe în comunitatea școlară ca mentori, voluntari sau ca experți în domeniul lor de cunoaștere

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

3. IMPORTANȚA COMUNICĂRII CU FAMILIA ÎN REUȘITA EDUCAȚIEI INCLUZIVE

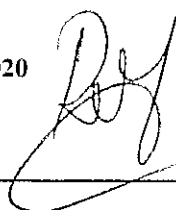
Educația incluzivă se referă în esență la integrarea în structurile învățământului de masă a copiilor cu cerințe speciale în educație (copii cu deficiențe senzoriale, fizice, intelectuale sau de limbaj, defavorizați socio-economic și cultural, copii din centrele de asistență și ocrotire, copii cu ușoare tulburări psihoafective și comportamentale, copii infectați cu virusul HIV, etc.) pentru a oferi un climat favorabil dezvoltării armonioase și cât mai echilibrate a personalității acestora.

Cu alte cuvinte educația incluzivă este un proces prin care se răspunde diversității nevoilor copiilor prin creșterea gradului de participare la învățare și reducerea excluziunii. Aceasta presupune o serie de schimbări de substanță din perspectiva conținutului educațional, a abordării didactico-pedagogice, a structurii sistemului de educație și a strategiilor educaționale.

Educația pentru toți poate să fie un mijloc de îmbunătățire a educației în general prin reconsiderarea sprijinului care se acorda anumitor copii. Maniera în care o serie de particularități de dezvoltare și învățare determină împărțirea copiilor în categorii determinate tinde să fie înlocuită de o manieră noncategorială, care considera ca *orice copil este o persoană care învață într-un anumit ritm și stil și deci poate avea nevoie de un sprijin diferit*. Incluziunea în școli trebuie creată prin planificare, pregătire și sprijin individual adecvat. Obiectivul incluziunii va fi atins doar atunci când copiii participă activ la activitățile clasei, ca membri cu drepturi depline, având la dispoziție sprijinul și serviciile de care au nevoie.

Educația pentru toți este o cerință atât pentru politicile, cât și pentru practicile educaționale. Dacă pentru politicile educaționale se pot determina direcțiile și recunoaște nevoile acestei orientări, pentru practici, schimbările cerute sunt de profunzime și, în același timp, de orientare.

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

Pentru a se adresa tuturor copiilor și a deveni deschisă, flexibilă, adaptată și orientată spre fiecare și pentru toți, educația trebuie să presupună în practică o schimbare de optică. Este vorba de o nouă orientare care pune accentul pe cooperare, parteneriat, învățare socială și valorizare a relațiilor pozitive, umaniste în educație.

Noțiunea de incluziune tradusă din engleză merge dincolo de conceptul de integrare, cunoscut deja. Când se vorbește de integrare, se evocă un individ care este în afara grupului și pentru care se va face un "efort" pentru a-l primi în grup. Ideea de incluziune pleacă de la principiul ca orice individ, oricât ar fi de diferit, aparține de fapt și de drept grupului social. Există un loc de drept pentru el, și există o recunoaștere a acestui drept. Enumerăm câteva principii necesare pentru a construi o societate incluzivă, care se aplică la o școală incluzivă:

- egalitate de șanse
- nediscriminare
- evaluarea capacității persoanei
- evaluarea nevoilor
- dreptul la înțelegere
- accesibilitatea.

În reușita educației incluzive un rol important revine familiei. Relația familie-școală se bazează pe încredere. Comunicarea eficientă asigură încrederea reciprocă. La începutul parteneriatului cu părinții, profesorii trebuie să se gândească ce pot învăța de la părinți despre copiii lor. Pentru ca această comunicare să fie eficientă profesorii trebuie să apeleze la bune deprinderi de ascultare. Ascultând atent părintele se poate stabili o relație deschisă cu sprijin reciproc. A ști să ascuți înseamnă a fi capabil să crezi premisele colaborării. Ascultarea activă înseamnă a fi cu adevărat activ.

Pentru o mai eficientă susținere a școlii incluzive din partea familiilor, membrii acestora trebuie să satisfacă un minimum de cerințe:

- să participe activ la toate activitățile școlii și să de implice în promovarea practicilor de integrare școlară a copiilor cu cerințe speciale la toate nivelurile vieții sociale;
- să fie modele de acțiune și comportament în acceptarea și susținerea integrării persoanelor cu cerințe speciale din comunitățile lor;

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

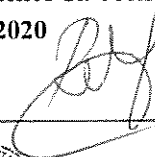
- să sprijine profesorii în alegerea unor strategii realiste u privire la evoluția și formarea copiilor în școală și în afara ei;
- să fie parteneri sinceri de dialog si să accepte fără rezerve colaborarea cu echipa de specialiști care se ocupă de educarea și recuperarea copiilor lor, urmărind împreună progresul înregistrat de copil în diverse situații de viață;
- să colaboreze cu alți părinți în grupurile de suport ale părinților și să împărtășească și altora experiențele personale cu propriii copii la activitățile desfășurate în mijlocul familiei;
- să fie convingși de avantajele oferite de școala incluzivă copiilor cu cerințe speciale și să accepte fără resentimente eventualele limite impuse de gradul și complexitatea deficiențelor acestora;

Se evidențiază în mod tipic caracteristici legate de condițiile de acasă și din familie ale elevilor ca fiind unele din barierele principale în învățare. Ca și exemple se pot menționa:

- resursele financiare ale familiei;
- atitudinile părinților față de școală și educație;
- starea de sănătate și nutrițională a copilului;
- stresul cauzat de separarea părinților sau de familii disfuncționale;
- proveniența dintr-o familie ce călătorește mult;
- începerea școlii cu slabe abilități de vorbire, vocabular deficitar și insuficienta pregătire pentru citit-scris;

În acest context, cadrele didactice au obligația să informeze părinții/reprezentanții legali cu privire la obiectivele învățării și la așteptările față de subiecții educaționali în conformitate cu prevederile legale, să motiveze implicarea părinților și a membrilor comunității, menite să sporească calitatea educației la nivel de clasă sau instituție, să identifice domeniile de interes comune ale școlii, familiei și comunității pentru dezvoltarea proiectelor educaționale, să organizeze evenimente interactive cu elevii, părinții și membrii comunității în funcție de interesul, capacitățile și cultura acestora, menite să consolideze relația între școală și

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

comunitatea locală și să eficientizeze procesul educațional, să antreneze structurile asociative ale copiilor/elevilor și ale părinților, precum și instituțiile partenere din comunitate în elaborarea proiectelor educaționale în scopul consolidării coeziunii între toți actorii educaționali din instituție.

În același timp, cadrul didactic trebuie să asigure relații de colaborare și respect cu familia și comunitatea, să motiveze implicarea părinților și a membrilor comunității, dezvoltând parteneriate, menite să sporească calitatea educației la nivel de clasă sau instituție, să antreneze structurile asociative ale copiilor/elevilor și ale părinților și instituțiile partenere din comunitate la elaborarea proiectelor educaționale, în scopul consolidării coeziunii între toți actorii educaționali din instituție.

Dezvoltarea parteneriatelor cu familia și comunitatea este esențială în asigurarea unui proces educațional incluziv de calitate. Școala, familia și comunitatea sunt contexte importante care influențează simultan învățarea și incluziunea copiilor.

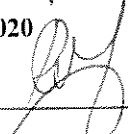
Potrivit Ordinului nr. 1985/1305/5805/2016 privind aprobarea metodologiei pentru evaluarea și intervenția integrată în vederea încadrării copiilor cu dizabilități în grad de handicap, a orientării școlare și profesionale a copiilor cu cerințe educaționale speciale, precum și în vederea abilitării și reabilitării copiilor cu dizabilități și/sau cerințe educaționale speciale, părinților le revine un rol foarte important în intervenția integrată în vederea asigurării dreptului la educație, a egalizării șanselor pentru acești copii, precum și în vederea abilitării și reabilitării lor.

Procesul incluziunii sociale și educaționale a copilului cu dizabilități solicită evaluarea dezvoltării copilului. În acest context, în conformitate cu Ordinul nr. 1985/1305/5805/2016, participarea/acordul părinților/reprezentanților legali la evaluarea copilului este obligatorie.

Din acest considerent este foarte important ca părinții să înțeleagă faptul că evaluarea copilului se face doar în beneficiul copilului, în scopul acordării serviciilor suport pentru incluziunea copilului cu CES.

În România, elevii cu cerințe educaționale speciale înscriși în învățământul de masă studiază conform curriculumului național sau adaptat. Procesul educațional în baza curriculumului adaptat se organizează în conformitate cu planul de servicii individualizat (PSI). Planificarea serviciilor pentru copiii cu CES se concretizează în planul de servicii individualizat, aprobat de Comisia de Orientare Școlară și Profesională.

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

Obiectivul planului de servicii individualizat este de a facilita integrarea școlară și profesională și de a valorifica potențialul intelectual, emoțional și aptitudinal al copilului, contribuind astfel la incluziunea socială.

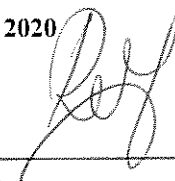
Elaborarea planului de servicii individualizat se face cu consultarea părinților/reprezentantului legal, precum și a copilului, în funcție de gradul său de înțelegere și adaptat tipului de dizabilitate.

Un rol important pentru asigurarea individualizării și diferențierii instruirii are participarea familiei la elaborarea și implementarea planului de servicii individualizat (PSI).

Conform PSI, membrii echipei trebuie să asigure participarea părinților la procesul PSI. Prioritățile educaționale determinate de către membrii familiei sunt importante pentru experiența generală de învățare a copilului. Asumându-și responsabilitatea pentru dezvoltarea adecvată a copilului, părinții au un rol important. Ei pot prezenta echipei PSI o descriere a modului de viață al copilului (până la momentul inițierii PSI), pot sugera modalități de evitare a eventualelor probleme, ajutând, astfel, echipa să asigure consecvență și continuitate programelor individualizate pentru elev.

În același timp, școlile și personalul didactic pot sprijini/încuraja participarea părinților/reprezentanților legali și a elevului: comunicând deschis și cu regularitate cu părinții și elevul; utilizând în comunicare un limbaj simplu adecvat; dând posibilitate părinților/reprezentantului legal și elevului să indice cum și în ce măsură aceștia ar putea să se implice sau să consulte în procesul de elaborare a PSI; informând părinții/reprezentanții legali, prin telefon și mesaje scrise, despre întrunirile echipei PSI; informând părinții/reprezentanții legali și elevul despre subiectele ce vor fi discutate la întrunirea echipei PSI și despre persoanele care vor fi prezente la întrunire; asigurându-se că părinții/împărtășind cu părinții/reprezentanții legali și elevul strategiile stabilite și consultând punctul de vedere al acestora; verificând dacă elevul sau părinții/reprezentanții legali sunt în tema preocupărilor sau dacă unele lucruri nu le sunt clare (adresându-le întrebări la necesitate); prezentând, la necesitate, comentarii/clarificări părinților/reprezentanților legali și elevului despre PSI; antrenând părinții/reprezentanții legali în activități de formare și dezvoltare a competențelor.

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

4. STRATEGIILE DE INTEGRARE A COPIILOR CU CERINTE EDUCATIONALE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL DE MASĂ

A fi diferit înseamnă a nu fi în conformitate cu majoritatea, cu norma, cu regula, ceea ce a condus implicit la un tip sau altul de sancțiune simbolică la nivel social.

Din perspectiva acceptării diferenței și a promovării drepturilor egale, integrarea copiilor cu CES în învățământul de masă a devenit o politică educațională explicită, solicitată și justificată de diferite “grupuri de interese”:

- decidenți politici (consideră această integrare un mod de promovare a abordării globale a dezvoltării personalității copiilor și o măsură de respectare a dreptului egal la o educație de calitate);
- societate (privește integrarea ca modalitate de recunoaștere a drepturilor fiecărui individ într-o societate pluralistă);
- părinții (speră că integrarea aduce acceptarea și respectarea drepturilor la o educație de calitate pentru copiii lor, indiferent de caracteristicile de dezvoltare ale acestora);
- copiii cu CES (percep integrarea ca asigurarea unui “spațiu sigur” pentru a fi egali cu ceilalți);
- școală (abordează această soluție ca mod de deschidere către comunitate și de dezvoltare a respectului pentru diversitate).

Pentru a realiza integrarea copiilor cu CES, trebuie să acționăm asupra diferitelor nivele de dezvoltare a personalității lor, și anume: la nivel biologic, la nivel psihic, la nivel social. Scopurile principale ale relației dintre școală, familie și comunitate, în vederea integrării copiilor cu nevoi speciale sunt:

- informarea și sensibilizarea comunității locale cu privire la posibilitatea recuperării, educației chiar și pentru copiii ce au abandonat școala;
- sporirea conștientizării din partea comunității școlare a necesității implicării în transformarea școlii într-o școală integrativă;

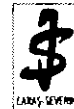
Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI IALOMIȚA

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI CĂRAȘ-SEVERIN

- schimbarea mentalității și atitudinii opiniei publice față de copiii cu nevoi speciale;
 - dezvoltarea unei rețele de cooperare în domeniul educației, implicată în procesul de integrare (ex.: poliția, serviciile sociale, spitale, etc.);
 - implicarea părinților copiilor din clasă în vederea reacționării mai rapide la probleme și acordarea sprijinului suplimentar copiilor cu nevoi speciale;
 - implicarea comunității în sprijinul acordat copiilor cu nevoi speciale;
- Integrarea școlară a copiilor cu cerințe speciale în învățământul de masă presupune:
- a educa copiii cu cerințe speciale în școli obișnuite, alături de copiii normali;
 - a asigura servicii de specialitate (recuperare, terapie educațională, consiliere școlară, asistență medicală și socială etc.) în școala respectivă;
 - a acorda sprijinul necesar personalului didactic și managerilor școlii în procesul de proiectare și aplicare a programelor de integrare;
 - a permite accesul efectiv al copiilor cu cerințe speciale la programul și resursele școlii obișnuite (biblioteca, terenuri de sport etc);
 - a încuraja relațiile de prietenie și comunicarea între toți copiii din clasă/școală;
 - a educa și ajuta toți copiii pentru înțelegerea și acceptarea diferențelor dintre ei;
 - a ține cont de problemele și opiniile părinților, încurajându-i să se implice în viața școlii;
 - a asigura programe de sprijin individualizate pentru copiii cu cerințe speciale;
 - a accepta schimbări în organizarea și dezvoltarea activităților instructiv-educative din școală.

Educația incluzivă presupune existența sprijinului, care să egalizeze șansele tuturor și să se adreseze fiecăruia. Putem sintetiza că educația pentru toți devine coerentă dacă se bazează pe educația incluzivă și dacă se definește ca: „educație de calitate, eficiență, responsabilitate, pluridisciplinaritate, process complex, strategii de respectare a drepturilor, evidențiere a valorii individuale umane”.

Satisfacția elevilor poate fi intensificată prin recunoașterea reușitelor, atât în public, cât și în particular, consolidându-se, astfel, comportamente și atitudini care au asigurat obținerea succesului. Ulterior, elevii vor tinde să procedeze în mod similar sau chiar mai elaborat, având curajul și scopul de a reuși din nou.

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI IALOMIȚA

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI CARAȘ-SEVERIN

Uneori satisfacția elevilor este intensificată de comparația care se face cu reușitele colegilor, dacă ei înregistrează progrese mai mari, dar profesorul trebuie să formeze capacitatea de raportare a propriilor reușite la așteptările personale, la progresul personal.

Focalizarea eforturilor cercetătorilor și a practicienilor, a instituțiilor guvernamentale și a organizațiilor neguvernamentale este condiția obținerii unui spectru de oportunități pentru dezvoltarea potențialului fiecărui copil și îndeosebi pentru acceptarea și includerea în medii obișnuite a copiilor cu cerințe educative speciale, pentru valorificarea maximă a potențialului psihofizic și intelectual al copiilor și pregătirea pentru o inserție social-profesională deplină.

Progresele înregistrate de psihologia și pedagogia diferențiată, perfecționarea tehnicilor de cunoaștere a dezvoltării psihice a copiilor au permis să se distingă categorii mai nuanțate de copii în raport cu capacitatea lor de răspundere la exigențele școlare. În rândul acestora, alături de elevii cu CES integrați individual, există și elevi cu dificultăți de învățare, cu ritm lent de acumulare de achiziții dar cu intelect normal. Confundați adesea cu elevii din prima categorie sunt nestimulați sau categorizați ca atare.

Alternativă a învățământului special, educația integrată permite acordarea serviciilor de sprijin pentru copii cu posibilități reale de recuperare și reintegrare, care altădată ar fi fost orientați către școala specială.

Privită din perspectiva integrării, școala reprezintă locul, spațiul unde are loc un schimb intercultural al valorilor, într-o manieră activă, caracterizată prin participare și implicare, o realitate care impune organizarea școlii după modelul diversității sau școala pentru toți (școala deschisă și categoriilor de copii cu cerințe educative speciale și care pune accent pe interrelaționarea continuă a tuturor factorilor implicați în educația copilului, iar programul de lucru derulat în școală se materializează prin acțiuni și activități concrete, focalizate pe analiza nevoilor reale ale copilului, pe valorificarea resurselor școlii și a resurselor existente în comunitate, pe stabilirea unor obiective care se îmbină armonios.

În acest context, școala se integrează și implică activ în viața comunității, iar copiii, prin relaționare cu realitatea obiectivă sunt socializați și integrați la rândul lor în comunitate. Legătura, medierea dintre părinți, profesori, profesori de sprijin este făcută de specialiști care studiază fenomenul din punct de vedere teoretic.

Una din cerințele integrării eficiente a copiilor cu CES este acordarea serviciilor educaționale de sprijin, specializate în asistență educațională de care să beneficieze atât

Expert bune practici, Prof. Claudia, iulie 2020

copiii/elevii integrați, cât și colectivele didactice din școlile integratoare.

Formele de integrare a copiilor cu C.E.S. pot fi următoarele: **clase diferențiate**, integrate în structurile școlii obișnuite, **grupuri de câte doi-trei copii deficienți incluși în clasele obișnuite**.

Integrarea școlară exprimă atitudinea favorabilă a elevului față de școala pe care o urmează; condiția psihică în care acțiunile instructive-educative devin accesibile copilului; consolidarea unei motivații puternice care susține efortul copilului în munca de învățare; situație în care copilul sau tânărul poate fi considerat un colaborator la acțiunile desfășurate pentru educația sa.

În școală, copilul cu tulburări de comportament aparține de obicei grupului de elevi slabi sau indisciplinați, el încălcând deseori regulamentul școlar. Din asemenea motive, copilul cu tulburări de comportament se simte respins de către mediul școlar (educatori, colegi).

Ca urmare, acest tip de școlar intră în relații cu alte persoane marginalizate, intră în grupuri subculturale și trăiește în cadrul acestora tot ceea ce nu-i oferă societatea.

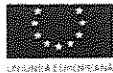
Copiii cu C.E.S. au nevoie de un curriculum planificat diferențiat, de programe de terapie lingvistică, de tratament logopedic specializat, de programe specifice de predare-învățare și evaluare specializate, adaptate abilităților lor de citire, scriere, calcul, de programe terapeutice pentru tulburări motorii.

Stilul de predare trebuie să fie cât mai apropiat de stilul de învățare pentru ca un volum mai mare de informații să fie acumulat în aceeași perioadă de timp. Acest lucru este posibil dacă este cunoscut stilul de învățare al copilului, dacă este făcută o evaluare eficientă care ne permite să știm cum învață copilul, dar și ce și cum este necesar să fie învățat. Copiii cu tulburări vizuale, tulburări de auz, cu dizabilități fizice, necesită programe și modalități de predare adaptate cerințelor lor educative, programe de terapie, rampe de acces pentru deplasare, asistență medicală specializată, asistență psihoterapeutică.

Copiii ce prezintă tulburări emoționale trebuie să fie din timp identificați astfel încât consultarea psihologului, a medicului neuropsihiatru și terapia să fie făcute cât mai precoce.

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

cu implicarea tuturor factorilor educaționali (familie, cadre didactice). Consilierul școlar este și el de un real ajutor, el oferind consilierea elevului și a familiei.

Abordarea incluzivă susține că școlile au responsabilitatea de a-i ajuta pe elevi să depășească barierele din calea învățării și că cei mai buni profesori sunt aceia care au abilitățile necesare pentru a-i ajuta pe elevi să reușească acest lucru. Pentru aceasta școala trebuie să dispună de strategii funcționale pentru a aborda măsuri practice care să faciliteze îndepărtarea barierelor cu care se confruntă elevii în calea participării lor la educație.

Adesea, când explorăm universul ființei umane, ne confruntăm cu o mare diversitate. Copiii care ne trec pragul claselor ne pun în situația de a căuta mereu noi soluții la problemele ridicate. De cele mai multe ori găsim soluțiile cele mai bune pentru copii. Însă, uneori suntem puși în dificultate de complexitatea problemelor. Educația incluzivă (după definiția dată de UNESCO) este un mod de educație adaptat la și individualizat în funcție de nevoile tuturor copiilor în cadrul grupurilor și claselor echivalente ca vârstă, în care se regăsesc copii cu nevoi, capacități și nivele de competență foarte diferite.

Educația incluzivă este o mișcare mondială bazată pe drepturile umane de bază. Conform principiilor drepturilor omului, fiecare copil, indiferent de apartenența sa sau de nivelul de dezvoltare a capacităților sale, are dreptul la o educație de bună calitate, care să conducă în cea mai mare măsură la dezvoltarea capacităților sale cognitive și de integrare socială. Diferențierea școlară pe baza apartenenței la o anumită categorie socială sau a nivelului de dezvoltare individuală este nedreaptă și nu justifică excluderea din școala de masă. Al doilea argument care susține necesitatea mișcării integraționiste este acela că școala de masă este cea care asigură mediul, precum și nivelul de calitate cel mai propice învățământului și însușirii aptitudinilor sociale și cognitive. Pentru a ușura copiilor cu dificultăți de asimilare integrarea în școlile de masă, este necesar ca în aceste școli să se asigure o atmosferă mai primitoare și de acceptare.

O caracteristică specială a acestor copii „în pericol de excludere” o constituie faptul că posibilitățile lor nu sunt în concordanță cu nivelul obișnuit al așteptărilor față de copii. Ei nu se adaptează cu ușurință și nu pot obține succese în cadrul sistemului educațional tradițional. (Nu reușesc la examenele de capacitate sau bacalaureat, nu reușesc să obțină diplome).

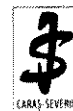
Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NATIONALE

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI IALOMIȚA

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI CARAȘ-SEVERIN

În spatele acestor probleme, stă desigur și nivelul lor inefficient de funcționare a proceselor cognitive, agravat de faptul că nici în cadrul familiei și nici în școală, ei nu beneficiază de o stimulare cognitivă corespunzătoare. Deficitul cognitiv apărut în urma educației necorespunzătoare este totuși reversibil și poate fi compensat chiar și în cazul unor tulburări organice, cu condiția ca potențialul copilului să fie activat în mod corespunzător. Toate aceste corecturi se pot realiza în cadrul școlii de masă și al familiei, cu ajutorul programelor de dezvoltare cognitivă.

Recunoscând faptul că orice proces de readaptare a unei persoane cu cerințe educative speciale ar trebui să țină cont de măsurile care favorizează autonomia sa personală și asigură independența sa economică și integrarea sa socială, cea mai completă posibil, trebuie incluse și dezvoltate programe de readaptare, măsuri individuale și colective care să favorizeze independența personală, care să-i permită să ducă o viață cât mai normală și completă posibil, ceea ce include dreptul de a fi diferit. O readaptare totală presupune un ansamblu de măsuri fundamentale și complementare, dispoziții, servicii de facilitare care ar putea garanta accesibilitatea la confortul fizic și psihologic.

Adaptarea mobilierului exterior și urbanismul, accesul în clădiri, la amenajări și instalații sportive, transportul și comunicațiile, activitățile culturale, timpul liber și vacanțele trebuie să constituie tot atâția factori care contribuie la realizarea obiectivelor readaptării.

Scopul educației este de a ajuta fiecare individ să dobândească cunoștințe, abilități și o atitudine pozitivă față de sine și față de ceilalți care îi vor da posibilitatea să rezolve probleme, să gândească creativ, să învețe constant și să-și dezvolte maxim potențialul, entru a-și împlini viața într-o societate complexă și în continuă schimbare.

4.1. Bune practici privind identificarea bunelor practici privind participarea elevilor la activități, pentru facilitarea educației incluzive

Fisă de idei

Este important:

1. Elevii, indiferent dacă au sau nu dizabilități, să participe la aceleași tipuri de școli.
2. Elevii cu dizabilități să fie reprezentați proporțional în clase, la cursuri, cluburi, activități extracurriculare și servicii în folosul comunității.

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

3. Orice elev să fie un membru cu drepturi egale al unei clase de educație generală adecvată vârstei.
4. Numele tuturor elevilor să fie prezent pe listele clasei, liste ale diverselor grupuri, liste de locuri de muncă și așa mai departe.
5. Toți elevii să participe la rutinele clasei și școlii - cum ar fi aducerea gustărilor, curățenie etc. - în locații tipice și în același timp ca și colegii de clasă fără dizabilități.
6. Elevii să primească materiale de învățare accesibile și alte materiale de învățare în format adecvat.
7. Elevii să participe la instruirea în clasă în moduri similare ca și studenții fără dizabilități; de exemplu la discuțiile cu întreaga clasă, la tablă, în grupuri mici, când sunt solicitați de profesor etc.
8. Elevii să călătorească la același autobuz școlar cu colegii lor fără dizabilități, ajungând și plecând în același timp.
9. Mutarea elevilor între diferite săli se face în același timp pentru toți.
10. Progresul elevilor de la un nivel la altul să se facă în conformitate cu același model ca și pentru elevii fără dizabilități.
11. Elevii să învețe în mediile extra-școlare/ paralele (pregătiri etc.), în funcție de vârstă și în incluziune înainte de vârsta de 18 ani, numai atunci când această instruire este o normă și pentru elevii tipici.
12. Serviciile de suport și instruirea specializată să fie furnizate în cadrul rutinelor tipice ale unei zile școlare, în plus față de (nu în locul) programul de educație generală de bază.
13. Serviciile de suport să fie livrate pentru elevi de la mai multe niveluri, în sala de clasă, înainte sau după programul școlar.
14. Școala să fie accesibilă din punct de vedere fizic, astfel încât elevii și alte persoane cu probleme de mobilitate să aibă acces deplin la toate oportunitățile din clădirea școlii.
15. Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NATIONALE

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI IALOMIȚA

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI CARAȘ-SEVERIN

16. Școala să aibă resurse pentru a satisface nevoile senzoriale și de sănătate ale tuturor elevilor.

5. STIMULAREA COMUNICĂRII LA COPILII CU CERINȚE EDUCATIVE SPECIALE

Din punct de vedere etimologic, **a comunica** este un cuvânt provenit de limba latină *comunis, communico* care înseamnă a pune ceva în comun, a pune în relație, a împărtăși, a uni senzații, sentimente, idei, informații sau fapte.

Din punct de vedere lingvistic, **comunicarea** reprezintă transferul de informații, judecăți, atitudini, stări emoționale de la o sursă la alta. Semnificațiile se transmit cu ajutorul semnelor lingvistice, fiind o formă de cunoaștere, o formă de interacțiune socială, a comunicării interpersonale sau o formă a dialogului interior, al monologului. Comunicarea stă la baza umanizării, constituirii psihologice și culturale a oamenilor, asigură transmiterea de informații de la o generație la alta, fiind cel mai eficient mod de influențare educativă.

Omul emite mesaje când vorbește, scrie, indica un obiect sau o imagine, zambeste, seincrunța, raspandeste un anumit miros etc. Omul receptioneaza mesaje când asculta, citește, privește, pipăie, miroase, gusta.

Oamenii retin informatia astfel:

- 10 % din ceea ce citesc;
- 20% din ceea ce aud;
- 30 % din ceea ce văd;
- 50% din ceea ce aud și văd;
- 70% din ceea ce repetă verbal și scriu;
- 90% din ceea ce repetă verbal și experimentează.

Noțiunea de **competență de comunicarea** a evoluat foarte mult, existând șase componente în aptitudinea de comunicare: competența lingvistică, competența socio-lingvistică, competența discursivă, competența socio-culturală, competența strategică și competența socială.

Competența de comunicare este considerată o capacitate globală care cuprinde capacități comunicative ale indivizilor dobândite de-a lungul vieții. Acestea pot fi

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI IALOMIȚA

INSPECTORATUL ȘCOLAR
AL JUDEȚULUI CARAȘ-SEVERIN

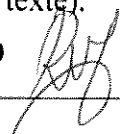
îmbunătățite prin aplicarea unei metodologii speciale care ar contribui la dezvoltarea competenței de comunicare.

Comunicarea este folosită în predarea-învățarea tuturor disciplinelor studiate în școală, profesorul trebuie să înțeleagă importanța comunicării, a dialogului în predare-învățare. A comunica eficient înseamnă atât a fi un bun vorbitor, cât și un ascultător activ. Se spune că omul învață trei ani să vorbească și o viață întreagă să asculte, din această cauză, în școală, ascultarea activă trebuie practică deopotrivă de elevi și de profesori. Pentru ca elevii să devină ascultători activi, educatorii pot propune exerciții pentru dezvoltarea competențelor de comunicare. Pentru ca elevii să-și poată exprima opiniile, ideile și sentimentele, aceștia au nevoie să se cunoască pe ei înșiși, comunicare despre sine implică autocunoaștere, stimă de sine, încredere în forțele proprii și deschidere spre a primi aprobarea sau dezaprobarea celor din jur. Educatorii trebuie să încurajeze elevii să își exprime părerile, să se lase descoperiți și să nu le fie frică să împărtășească idei cu oamenii din jur. Pentru stimularea comunicării despre sine și dezvoltarea competențelor de comunicare, elevii pot fi organizați în perechi și provocați să discute despre un subiect care îi frământă, un elev va fi vorbitorul, iar celălalt ascultătorul.

În această manieră, elevii vor descoperi care sunt regulile ascultării active și eficiente. Ascultătorii vor fi puși în situația de a avea o opinie în legătură cu problemele expuse de vorbitori, le oferă un feedback. Feedback-ul reprezintă reacția de răspuns a receptorului la mesajul primit de la emițător, acesta are rolul de a ameliora comunicarea, de a înlătura barierele de comunicare și de a ne ajuta să ne adaptăm la reacțiile celorlalți. Ascultarea activă mai poate fi exersată în cadrul dialogurilor și dezbaterilor realizate în clasă, profesorul poate urmări reacțiile și răspunsurile elevilor, reușind să descopere dacă aceștia au fost atenți la cele discutate. Dialogul presupune empatie, atenție la nevoile celuilalt, disponibilitate și deschidere. Prin urmare, nararea unor experiențe personale poate ajuta elevul să se descopere pe sine, să împărtășească celorlalți din experiența sa de viață și să își dezvolte competențele de exprimare orală sau scrisă.

Lectura este o activitate esențială în dezvoltarea competențelor de comunicare la copii, este o tehnică fundamentală de muncă intelectuală. Lectura orală le dezvoltă elevilor vocabularul, dicția și abilitatea de a folosi elementele paraverbale adecvate (intonația, ritmul vorbirii, respectarea pauzelor impuse de texte).

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

Cărțile ajută elevii să cunoască viața înainte de a o trăi, le deschid orizonturi noi de cunoaștere și le dezvoltă creativitatea și imaginația.

O altă modalitate de a dezvolta elevilor competențele de comunicare este jocul de rol care presupune punerea în scenă a unor situații de comunicare diverse (monolog, dialog, interviu etc). Această activitate exersează capacitățile de comunicare orală, de receptare și producere a mesajelor.

Indiferent de forma de organizare a învățământului special, în școli speciale de sine stătătoare sau în sistem integrat, dezvoltarea vocabularului constituie un obiectiv esențial, reclamând o orientare metodică specifică. Pentru a asigura progresul în însusirea lexicului elevului, sunt necesare programe adaptate, cu obiective bine precizate și metode judicioase selectate, în funcție de caracteristicile psih individuale ale elevilor cu care se lucrează.

Obiectivele care țin de îmbogățirea și activizarea lexicului copilului din punct de vedere semantic, la intrarea în școală, se referă la corectarea pronunției cuvintelor, în scopul descifrării sensului acestora, la formarea familiei de cuvinte, descifrarea mesajelor verbale lecturate sau mimate, perceperea întrebărilor sau ordinelor emițătorului și folosirea formulelor de politețe în interacțiunile sociale.

Metodele care pot fi folosite pentru elucidarea problemelor legate de lexic privesc activitățile logopezilor, profesorilor psihopedagogi și educatorilor din cadrul sistemului de învățământ special. De fapt, dezvoltarea vorbirii se realizează prin intermediul tuturor disciplinelor de învățământ, într-o abordare interdisciplinară.

De exemplu, în cadrul lecturii, vocabularul se poate îmbunătăți prin contactul nemijlocit al elevilor cu textul literar. În vederea asigurării urmăririi conștiente a textelor literare de către elevi, acestia trebuie să înțeleagă sensul fiecărui cuvânt, sintagme, propoziții sau fraze. Astfel, în cazul citirii și comentării unui text care abundă în termeni noi, explicarea acestora trebuie făcută în cadrul unei discuții pregătitoare, astfel încât la citirea model, elevii să fie capabili să înțeleagă textul.

Dimpotrivă, în situațiile în care în text apar doar câteva cuvinte noi, explicarea acestora se poate face după citirea model.

În practică se folosesc mai multe metode și mijloace de a-i face pe copii să înțeleagă semnificația unui cuvânt necunoscut sau a unui cunoscut, de tip etichetă verbală, care se desfășoară în etape, de la simplu la complex.

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 202

Dintre acestea enumerăm:

1. Contactul nemijlocit cu obiectul desemnat de cuvânt. În acest caz, prin participarea mai multor analizatori, copilul își va forma o imagine completă despre obiect. Din nefericire acest procedeu este ideal, dar greu de aplicat în practică.
Explicația acestei situații este generată de faptul că, puține cuvinte noțiuni au un corespondent obiectual și încă mai puține pot fi aduse în clasă și utilizate ca material didactic. Acest lucru este absolut imposibil în cazul cuvintelor abstracte.
2. Reproducerea obiectului desemnat de cuvânt (prin desene, machete, mulaje, hărți, filme) constituie o cale eficientă de pătrundere a acestora în vocabularul operațional al copilului.
3. Explicarea cuvântului prin imitarea acțiunilor desemnate. Acest procedeu reprezintă o reuniune a conceptelor lui Piaget și Galperin, după care, gândirea copilului operează cu acțiuni interiorizate, care se constituie în scheme operatorii, care devin instrumente ale vorbirii.
4. Explicarea prin minare a unor stări sufletești sau procese mai complexe din mediul înconjurător.
5. Descrierea unor acțiuni ample, cu ajutorul mimicii și pantonimelor, cuprinzând o serie de elemente din domeniul "jocului de scenă" din arta dramatică.

Aceste procedee sunt specifice activității cu elevii cu C.E.S. în primele clase de școală, I și a-II-a. Când acumulează un volum mai mare de cunoștințe și se amplifică dezvoltarea sa intelectuală, se poate trece la folosirea unor procedee mai complexe, care fac apel, în mai mare măsură la planul verbal. Aceste procedee constă în :

- a) folosirea sinonimelor pentru lămurirea unui cuvânt necunoscut;
- b) folosirea antonimelor, care duc la o mai bună clasificare a cuvântului nou și, în același timp, poate conduce la însușirea de cuvinte necunoscute în pereche;
- c) Întrebuințarea perifrizei, situație în care cuvântul nou este explicat prin intermediul unui grup de cuvinte cunoscute;
- d) introducerea cuvântului necunoscut într-o propoziție formată din cuvinte familiare, în care acesta își prezintă în acest mod conținutul;
- e) Utilizarea convorbirii constituie o metodă mai evoluată pentru activizarea vocabularului, în care se pretinde elevilor să răspundă mai explicit, în propoziții dezvoltate, evitând răspunsurile stereotipe, de tipul afirmațiilor, negațiilor sau interjecțiilor menisilabice;

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

- f) folosirea povestirilor reprezintă un model de vorbire corectă și expresivă, care stimulează interesul copiilor și dorința acestora de a povesti și repovesti textul respectiv;
- g) utilizarea de ilustrații, prin reproducerea pe bază de poze, desene, diafilme, asigură posibilitatea înțelegerii într-un context mai larg și cincret, semnificație cuvintelor necunoscute.

O categorie de activități specifice numai învățământului special, sunt cele desfășurate de educatori (terapia ocupațională, ACCFI, abilitatea manuală, activitățile de socializare și cele ludice).

Pe lângă acestea se remarcă și activitățile specializate de logopedie și CFM. La toate acestea se adaugă un număr suplimentar de activități în atelierul școlii, precum și cele de educație fizică.

Numitorul comun al tuturor acestor categorii de activități este legat de faptul că, în cadrul acestora, cuvintele capătă semnificație prin acțiuni practice și în procesul muncii.

Succesul acestor activități rezidă tocmai în faptul că, semnificația națiunilor la copii cu C.E.S., este strâns legată de concret, de corespondență cu lumea obiectelor, datorită specificului gândirii sale.

Prin faptul că se recomandă o permanentă folosire în activitatea didactică a obiectelor și acțiunilor, cu acestea se asigură suportul indispensabil al formării noțiunilor și a abilităților de comunicare la copii cu C.E.S.

În cadrul tuturor acestor activități, vocabularul copilului cu C.E.S. se nuanțează și cuvintele capătă sensuri noi și determină simultaneitatea între gest și cuvânt.

Desfășurarea întregului proces de formare, dezvoltare și activizare a limbajului la copii cu C.E.S. este util să se facă sub îndrumarea unui logoped; utilizând totodată și programe moderne de intervenție pentru accelerarea progresului limbajului și comunicării.

În concluzie, inițierea unui program de stimulare a lexicului la copilul cu C.E.S. este o acțiune interdisciplinară, care trebuie să țină seama de caracteristicile psihologice ale fiecărui elev în parte, să cuprindă obiective clare (cu privire la categoriile de noțiuni care se doresc a fi însușite), metode corespunzătoare, adaptate obiectivelor propuse și subiectului, să se ia în considerație și scopurile celorlalte discipline de studiu din planul de învățământ ce urmează a fi însușite.

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

5.1. Bune practici privind comunicarea accesibilizată și de calitate, pentru facilitarea educației incluzive

Fisă de idei

Este important:

1. Elevilor să li se ofere suporturi pentru a dezvolta un limbaj simbolic și pentru a comunica (vorbi, citi, scrie, asculta) tot timpul.
2. Elevilor să li se ofere suporturi pentru a comunica într-o varietate de scopuri, inclusiv pentru solicitări, comentarii, formulare de întrebări, răspunsuri la întrebări și exprimarea ideilor, emoțiilor, dorințelor și nevoilor.
3. Sistemele de comunicare din școală să includă mesaje de învățare la standarde adecvate vârstei elevilor, atât profesor –elev cât și elev-elev.
4. Sistemele de comunicare din școală să includă mesaje de comunicare socială care să promoveze participarea tuturor elevilor la activitățile extracurriculare și comunitare.
5. Sistemele de comunicare din școală să includă vocabularul "de bază" care promovează dezvoltarea limbajului și alfabetizării, dar și comunicarea eficientă.
6. Sistemele și suporturile alternative de comunicare (pentru consiliere/ terapii/ recuperare) să fie promovate pentru a permite elevilor să comunice în scopul autodeterminării și al planificării viitorului.
7. Sistemele și suporturile alternative de comunicare să aibă în vedere funcțiile de comunicare ale comportamentului provocator/ violent.
8. Atunci când acționează în calitate de facilitatori, profesorii să se implice în mod clar într-un rol de sprijin fără însă a participa activ la conținutul interacțiunii dintre elevii care utilizează sistemele alternative și partenerii lor conversaționali.
9. Instruirea și sprijinul pentru utilizarea sistemului alternativ de comunicare să fie oferite elevilor în contextele și rutinele în care elevii vor comunica.
10. O varietate de surse de finanțare (asigurare privată, finanțare prin ONG-uri etc.) să fie utilizate pentru achiziționarea și întreținerea tehnologiilor de asistență și pentru susținerea instruirii elevilor, a familiilor lor, a colegilor de clasă și a personalului de sprijin.

Expert bune practici, Rof Claudia, iulie 2020

